

С.В. Степаненко,
аспірант Інституту з проблем державного управління
та місцевого самоврядування НАДУ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРОЄВРОПЕЙСЬКОГО ШЛЯХУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Розглянуто процес удосконалення проведення роз'яснювальної політики населенню щодо діяльності Північноатлантичного Альянсу та подальших перспектив розвитку інтеграції України в НАТО та Європейський Союз.

Ключові слова: Північноатлантичний Альянс, Європейський Союз, інтеграція.

Україна чітко визначила курс свого розвитку на інтеграцію до Європейського Союзу та НАТО. Але населення країни все ще в полоні колишніх уявлень про діяльність Північноатлантичного Альянсу і в більшості не схвалює і не розуміє керівництво держави в поступальному напрямку до військово-політичного блоку НАТО як однієї зі сходинок до повноправного членства в ЄС та гарантій безпеки. Над вирішенням цієї проблеми працюють такі видатні вчені та політики, як В. Горбулін, О. Зарубицький, Б. Тарасюк, Ю. Сурмін та Президент України В. Ющенко. Але ще не вироблено чіткої стратегії, немає системності дії керівництва та адресної аргументації для всіх верств населення щодо того, наскільки Україна може виграти від членства в цих організаціях.

Метою даної роботи є спроба розібратися в недоліках роз'яснювальної роботи з боку керівництва держави, а також вказати на те, чому населення чинить опір щодо такої політики, і запропонувати шляхи подолання розбіжностей між стратегічним вибором влади та поглядами з цього приводу населення.

Виступаючи зі вступним словом на засіданні комісії Україна-НАТО, яке пройшло в рамках самміту Альянсу в штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, Президент України В. Ющенко відзначив, що європейське майбутнє України нерозривно пов'язане з євроатлантичною інтеграцією і найбільш важливим напрямом діяльності нового українського уряду буде приведення політичної,

соціально-економічної та оборонної системи України до євроатлантичних стандартів [1, с. 6]. Необхідно розробити чіткі та зрозумілі аргументи, які зможуть переконати населення на сучасному етапі у правильності шляху розвитку, яким пішла Україна. На певному етапі свого розвитку перед країною постане проблема проведення референдуму щодо вступу України в НАТО. Тому вже зараз потрібно вести наполегливо роз'яснювальну роботу з населенням про діяльність цієї організації. Розвиток інтеграції в НАТО потребує розвитку інституцій громадянського суспільства, що передбачено в основних документах співробітництва НАТО та України. Розвиток громадянського суспільства на рівні європейських норм і цінностей набуває важливого значення в досягненні стратегічного вибору України.

Думка громадськості в сучасному світі є визначальною і вирішально впливає на перебіг подій та цілісні орієнтири стратегії розвитку держави. На створення, координування та розвиток громадської думки в наш час впливають найновіші сучасні технології, у т.ч. і ЗМІ.

На сьогодні жодна фундаментальна подія чи зміни перебігу подій не можуть обійтись без належної, продуманої інформаційної підготовки, особливо на державному рівні. Паблік рилейшнз не потрібно використовувати як “брудні” PR-технології, а використовувати насамперед як науку про управління, знаходження порозуміння з громадською думкою. Вона не завжди логічна, і може бути мінливою динамічною та непередбачуваною. Суперечливість і швидкоплинність громадської думки спонукає до більш глибокого її вивчення. Можна зробити висновок з досвіду, що суспільство може ігнорувати закони логіки, насичення інформаційного вакууму також не завжди приносить бажаний результат і навіть може не підвищити обізнаність населення з тією чи іншою проблемою. Тому потрібно дуже детально враховувати всі чинники і фактори, які впливають на формування думки громадськості.

Вивчати думку громадськості потрібно для того, щоб орієнтуватися в реальному становищі суспільства, а не в міфічному уявленні про перебіг подій. Тільки так можна розраховувати на успіх у проведенні будь-якої політики.

Громадська думка являє собою сукупність різних думок і поглядів на проблему, яка стосується всієї нації, а не тільки певного кола осіб, і знаходить своє відображення у своєрідному погодженні поглядів та інтересів різних верст населення. Ось тут і потрібно використовувати паблік рилейшнз для якнайшвидшого та оптимального вирішення проблеми в потрібному напрямку.

Проблеми, пов'язані із забезпеченням національної безпеки України як стану захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, з моменту здобуття державою незалежності є досить актуальним. За своєю сутністю “загроза” є формою вираження суперечностей [1, с. 5]. Кожен розуміє цю “загрозу” по-своєму. Для когось це НАТО як карний інструмент “світового поліцейського” США. Для когось загроза походить від подекуди “шовіністичної” та “імперіалістичної” політики Росії та висловлювань її деяких високопосадовців, що не покликані зблизити наші держави в поглядах на деякі проблеми та не сприяють тісному, плідному та взаємовигідному співробітництву між нашими державами.

Фундаментальною основою безпеки на Європейському континенті та й усьому світі на сьогодні є економічно-демократичне об'єднання розвинутих держав ЄС і військово-політичного блоку НАТО, який ще й досі дехто в нашому суспільстві вважає “агресивним”. На сьогодні кордон ЄС уже наблизився до західного кордону України та має розширюватись далі в тісній взаємодії з Північноатлантичним Альянсом на південь і схід.

Для України є очевидні вигоди від цього процесу. У перспективі створення великого економіко-політичного простору на теренах Європи, де Україна повинна посісти належне їй місце, оскільки їй не потрібно доводити свою приналежність до європейської культури чи історії та реалізовувати таким чином свій національний інтерес. Це насамперед стосується питань безпеки, економічної незалежності та вирішень протиріч через непорозуміння з Росією по багатьом питанням.

Але не потрібно протиставляти Альянс дружнім стосункам з Російською Федерацією. Мета блоку – стабільність та забезпечення добробуту, як на Європейському континенті, так і в усьому світі.

На сьогодні НАТО перестає бути лише військовим блоком, навколо цієї організації формуються нові виміри, цьому сприяють і економічні, і політичні, і соціальні чинники глобальної системи безпеки і відносин на міжнародній арені. Усе це безпосередньо відповідає національним інтересам України, оборонний комплекс якої сьогодні не в найкращому стані. Простежується повна відповідність цілей європейської інтеграції цілям національних інтересів нашої держави.

Політика позаблоковості та багатовекторності, яку проводило керівництво нашої держави протягом усього часу з моменту проголошення незалежності, на наш погляд, на сьогодні вичерпало свою ефективність і прагматичність. Лише повноправне членство в ЄС та Північноатлантичному Альянсі найбільш повно відповідає потребам нашої держави та відображає нагальну необхідність реалізації національних інтересів.

Незаперечний авторитет НАТО та ЄС на міжнародній арені виступають набагато більш переконливішими факторами безпеки, ніж статус нейтральної країни, навіть якщо в неї немає явних ворогів. І тут потрібно проводити роз'яснювальну політику щодо вступу України в НАТО як рух у поступальному напрямку до забезпечення економічної незалежності, збереження територіальної цілісності та самоствердження нації на міжнародній арені, як посилення позицій України в геополітичних стосунках з іншими державами в динамічному багатоплярному світі в якому все частіше простежуються процеси об'єднання та тотальної глобалізації.

Невід'ємною рисою громадянського суспільства, до якого прагнуть пострадянські держави, у т.ч. суверенна та незалежна Україна, є розвиток, поряд з державними структурами масових рухів, партій, груп за переконаннями та іншими особливими інтересами. Таке суспільство тяжіє до децентралізації надмірної влади держави, передаючи частину своїх повноважень органам

місцевого самоврядування, для взаємодії інститутів та організацій з громадськістю на основі погодження їх позицій для взаємного співробітництва та користі [4, с. 12]. Взаємодія органів державної влади та інституцій громадянського суспільства в процесі реалізації євроатлантичної та євроінтеграційної політики України таким чином стає визначальним фактором для досягнення порозуміння в суспільстві і згуртування всіх областей, регіонів України навколо національної ідеї, якою може і повинна стати інтеграція до європейської спільноти.

Результати дослідження свідчать про недостатнє усвідомлення населенням сутності процесу євроатлантичної інтеграції та про значний вплив політизації суспільства під час президентських виборів 2004 р. на ставлення населення загалом до євроатлантичного курсу та курсу на політичний союз з Росією як двох альтернатив подальшого розвитку суспільства [2, с. 80].

Звідси можна зробити висновок, що роз'яснювальна робота ведеться не на належному їй рівні і потрібні додаткові зусилля, а можливо, і нові концепції для створення принципово нової доктрини нашої держави у зміненні ставлення її населення по всіх регіонах до розуміння діяльності оновленої структури НАТО та ЄС.

Що може додати оптимізму на шляху до вирішення цієї проблеми демократично налаштованим, національно свідомим силам нашої держави та керівництву країни? Насамперед, це зустрічні кроки з боку самого НАТО та ЄС. Але якщо з боку Північноатлантичного Альянсу простежуються кроки в напрямку до прийняття України в повноправне членство, то ставлення ЄС до можливих перспектив приєднання України залишається все ще неостаточним. Можливо, у цьому відіграють свою роль і геополітичні фактори, і невисокий економічний рівень розвитку нашої держави, який поки що відверто поступається європейському рівню життя та соціальному захисту населення. Крім того, що Україна проголосила пріоритетом свого розвитку напрямом вектору на європейську та євроатлантичну інтеграцію, їй потрібно самій “будувати Європу” у своїй країні.

Також надає оптимізму надання Україні статусу країни з ринковою економікою з боку Європейського Союзу, тепер черга за відповідним кроком з боку США. Протягом майже всього часу з моменту проголошення незалежності Україна прагнула до такого визнання, і тому це можна вважати її незаперечним успіхом.

Зрозуміло, що Україні ще належить багато чого зробити, набагато більше, ніж вона вже зробила на своєму шляху до Європи. Наприклад, призупинилось скасування поправки Джексона-Веніка, сенатора США, що завдає Україні економічних витрат. Неприйняті закони відповідно до вимог СОТ. Та все ж двері насамперед НАТО, СОТ, і ЄС для України залишаються відчиненими і перспектива вступу до цих організацій на сьогоднішній день є найбільш реальною, ніж за весь час незалежності. Але потрібно ще дуже багато працювати і консолідувати зусилля всього суспільства, спрямовуючи його в потрібне русло.

Сучасне становище в Україні вказує на той факт, що країна нині перебуває на рубіжному етапі своєї історії, який потребує визначення і активації нових чинників суспільно-політичних процесів. Розвиток нашої держави вимагає подальшого реформування суспільства і здійснення нової ефективної соціальної і економічної політики [5, с. 5]. Країна в перспективі опиниться перед проблемою ймовірного проведення референдуму, щодо відношення населення України до блоку НАТО, бо того вимагає Конституція України, і народ обов'язково скаже своє вагоме вирішальне слово. Враховуючи ті настрої, які панують сьогодні в нашому суспільстві, можна зробити висновок, що результати референдуму продемонструють негативне ставлення нації до цієї організації. Цьому сприяє багаторічна негативна агітація та створення монстра з іміджу НАТО ще за радянських часів.

Що можна і потрібно зробити в такій ситуації? Насамперед, розробити принципово нову структуру доведення правдивої інформації щодо сучасної діяльності цієї організації, її мети, цілей і завдань. При цьому потрібно враховувати всі верстви населення і особливості регіонів України, спираючись на досвід у вирішенні цієї проблеми інших країн.

Існує ймовірність розвалу військово-промислового комплексу (ВПК) України у зв'язку з її вступом до НАТО. Потрібно пояснити, що ВПК країни виграє від тих перетворень, які потрібні для досягнення європейських стандартів оборонного комплексу, тому що оборонний комплекс нашої держави потребує модернізації для досягнення сучасного рівня розвинутих країн, а також переходу армії на професійну основу, що, безумовно, підвищить обороноздатність країни, яка, крім того, залучиться гарантіями безпеки з боку країн – членів НАТО.

Враховуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що посилення аргументації та вдосконалення структури її проведення повинно призвести до більш лояльного ставлення з боку населення щодо діяльності блоку НАТО та перспектив вступу України до цієї організації. Що, у свою чергу, сприятиме посиленню ролі України на міжнародній арені, пробудженню національної самосвідомості, підвищенню добробуту життя населення, економічному зростанню та більш тісному залученню нашої країни до глобальних процесів інтеграції, що мають місце в сучасному світі і без яких не обійтись жодній країні, яка дбає про своє гідне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання євроатлантичної інтеграції України. – Вип. 5 / За заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: ДП Євроатлантик інформ, 2005. – 364 с.
2. *Горбулін В.* Національна безпека: Ціннісні орієнтири // Національна безпека України. – 2005. – С. 4-11.
3. *Королько В.Г.* Основи публік рилейшнз: Учебник для студентів вищих заведений освіти. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер. – 2000. – 528 с.
4. Кроки до громадянського суспільства. Концептуальні підходи до розвитку громадянського суспільства в Україні // Науковий альманах; За ред. В.П. Рубцова. – К.: Українська Академія Універсології, 2004. – 256 с.
5. *Сурмін Ю.П.* Євроатлантичні уподобання населення // Україна – НАТО. – 2005. – № 2 (6). – С. 74-80.

***Stepanenko S.V.* Ways to Improve Explanatory Policy Concerning Pro-European Direction of Ukraine's Development.**

The article considers the ways of improving the policy of explaining NATO activity to Ukrainian population. It also focuses on the further development of Ukrainian integration into the European Community and NATO.

Key words: NATO, European Community, integration.

***Степаненко С.В.* Пути усовершенствования разъяснительной политики относительно проевропейского пути развития Украины.**

Рассмотрен процесс усовершенствования проведения разъяснительной политики населению относительно деятельности Североатлантического Альянса и дальнейших перспектив развития интеграции Украины в НАТО и Европейский Союз.

Ключевые слова: НАТО, европейский союз, интеграция.